

Čmrljeva družina

Nobena učna ali šolska knjiga nima čmrljeve družine tako verno popisane, kakor smo svoje dni in menda še današnje dni imeli to reč v glavi vsakoletni čmrljevske športniki. Moramo namreč tako pisati, zakaj danes živi vse samo v športu in od športa. Temu je šport kajenje, onemu tamle plapanje, izza vogla nam stopa naproti boksar, svoje vrste pretepač, delavnim je šport v delu in tako gre šport po svetu naprej od konca do kraja zemlje.

Pustimo šport v miru in se vrnimo rajši k proučevanju čmrljeve družine.

Navadno popisujejo po knjigah čmrlja, da je zajetnega, kocinastega telesa, da je lenuh in požeruh, da živi v majhnih družinah, da brenči in obletava coetice in jim izpija sladko strd in da za splošni blagor svojega in človeškega rodu nima prav nobenega posebnega pomena. Sploh nam prirodoslovci in tudi drugi pisatelji ubogega čmrlja bolj črnijo in blatijo, danes bi rekli z modernejšo besedo, da ga klevetajo. Dobro, da je čmrlj zadosti mirnega značaja in potrpežljiv, sicer bi raznim klevetnikom že pokazal in jih tiral pred krovo sodnijsko ter zahteval raznih objav in preklicev in zadoščenj in še zahval, da je velikodušno opustil nadaljnje preganjanje in zasledovanje.

Provi naj pridejo na vrsto sivčki. Svoj dom imajo najrajši v mahu med travo. Vsi so sivi, odtod imajo tudi svoje častljivo ime. Postave so bolj majhne, zlasti mladiči so komaj taki kakor navadne muhe. Pa če so tudi majhni, so med vsemi čmrlji najbolj pridni. Če si rojen sladkosnedež, boš od sivčkov še najpoprej dobil in s slamico posrkal vsaj nekaj kapljic čmrljevega medu. Tudi hudi niso, ni se ti treba bati, da bi te opikali, če ne boš preneroden pri srkanju. Toliko medu ti seveda ne bodo nanosili, da bi ga mogel prodajati, samo za veselje ga boš malo pokusil.

Za sivčki bomo vzeli na muho črnčke. Po velikosti so črnčki s proo rodovino v najbližjem sorodstvu. Oblečeni so pa v lepe črne kožuške, ki samo proti zadnjemu koncu na rahlo posive. Svoje sorodstvo s sivčki kažejo tudi v tem, da se večkrat z njimi združijo v eno družino. Kadar so si takole med seboj pomešani, izgube prvi kakor drugi svoje rodbinsko ime in vsi skupaj se predstavljajo svetu z imenom mešanica. V svojem nastopu so tudi črnčki zelo pohlevni. A če jih dražiš, boš pa vseeno odnesel zatečen prst v povračilo za svojo predrznost. Saj veste, kako je: vsak se za svoje boji in vsak svoje brani, pa naj bo človek ali pa čmrlj.

Zdaj se bomo pa seznanili z rodovino, ki je že hujše kroji. Njih ime je bilo v našem govorjenju tako, da ga skoraj ne upam semkaj zapisati. Gospodu uredniku bi pomedal ime na uho, pa se ga bojim, da me ne bo prijel za ušesa. Zato naj jih samo na kratko popišem, kakšni so. Črni. Prav temno črni, kakor so oblečeni visoki gospodje ob najbolj slovesnih prilikah svojega življenja. Le tam na zadnjem koncu svojega trupelca nosijo čop svetlo ali pa tudi rdečkastorumenih kocinic. Tudi njih dom je navadno v mahu. Satje pa radi zavarujejo s pokrivalom iz enakega blaga kakor je satje. To jih dela posebno imenitne. V tistih časih, ko smo še z njimi kupčevali, so bili tisti s pokrovcem na satju najmanj en krajcar več vredni. E, pa tudi hudi so. To je poskusil vsak, kdor se je z nerodnostjo pripravil k ogrebanju. Kako srdito so brenčali okrog ogrebalčeve glave, kako so se zaletavali vanj! Nemalokrat je bilo treba sredi dela vse popustiti in pobegniti in mirno čakati, da se je razdražena družina malo unesla in pomirila. Roka ravno ni odpadla, kogar je pograbil razsrjen čmrlj, bolelo je pa vseeno in prst je zatekel. Bolj mehkim dušam so se prikazale tudi solze v očeh. Tudi med

so srdito branili, kar so ga nabrali. Najbolj varno si ga posrkal, če ga je kaj bilo, če si vso družino pognal na pašo. A si se zato tudi vsej družini pošteno zameril. Vedno vznemirjanje in stikanje po medu ti je plačala s tem, da je čimprej pobegnila iz panja in so se v njem naselile mravlje. Z njimi pa ne veš, kaj bi počel. Grizejo, vse oblezejo, medu ne donasajo nič, pobrale in pojedle bi ga, če bi ga dobile...

Pozor! Posluh! Predstaviti vam moram namreč najlepšo družino čmrljevega rodu. Maksimov jih imenuje pisančke (Vrtec 1958/59, str. 115), mi smo jim bolj po domače rekli »krancmani«. Ostanimo pri pisančkih. Zakaj res so tako lepo pisani, da je veselje. Na hrbtu se vrsti proga za progó: črna in bela in siva in rumena. Pa so zato na svojo lepoto tudi ponosni. Pa kako! Njih stanovanje ni kar v mahu med travo, ampak prebivajo navadno pod zemljo, da so bolj varni pred mokroto. In pred vranami. Vrane so namreč zaklete sovražnice vsega čmrljevega rodu. Gorje, če kje iztaknejo njih gnezdo! Vse mora v franže. Mah razmečejo, satje razkavsaajo, za svoj ljubi domek se boreče čmrlje napadajo s svojimi kljuni, da je še mimo idočega človeka strah pogledati mrlice na bojišču in razdejano domovje čmrljeve rodovine. Pisančki nimajo strahu pred vranami. Njih grad stoji globoko v zemlji. Pa ga tudi branijo. Pa kako! Če pride takole vsiljivo otroče in se hoče s silo polastiti pisančkove utrdbe, pa koplje in grebe v zemljo in prodira proti domačemu gnezdu, — povejte mi vi, ki ste bili sami priče, s kakšno ihto in s kakšno neustrašenostjo se ta živalca bori za svoj dom. Pribrenči ti na dan in v vedno gostejših krogih obletava nasprotnika in se vanj zaletava. Nema lokrat mora nasprotnik vsaj za hip popustiti svoje delo in četudi naposled s svojo premočjo in zvitostjo zmagá, sledove tega nečastnega boja čuti še dolgo časa povsod, kamor ga je zadela nasprotnikova sulica.

Če bi čmrlji kdaj volili kralja, verjemite mi, da bi ga izbrali gotovo iz pisančkovega rodu. Ne samo zaradi lepote in čedne postave, tudi zaradi hrabrosti in moči. V tem rodu zrastejo največji korenjaki in najodločnejši bojovníki. Že njih brenčanje ozbuja strah in grozo. Ko ti sivček ali črnček pribrenčita v mladosti takóle v rahlem soprančku, na starost pa z malo krepkejšim tenorjem, samo krepki in zajetni starci ti rahlo basirajo, te pisanček nahruli z mogočnim in renčočim basom, ki dobi samo takrat malo nežnejšo barvo, kadar se približuje vrtnemu ali travniškemu cvetju in se mu priporoča za tečno medeno ambrozijo.

Naštele družine čmrljevega rodu poživljajo po večini naše travnike in vrtove in se tudi na njih preživljajo. Bolj gozdove ali pa vsaj njih bližino pa ljubijo lešnički. Maksimov jim pravi rjančki (istotam). Svoje ime so dobili od lešnikov. Pa ne zato kakor tisti hrošč, ki vrta naše lešnike in dela otrokom hudo konkurenco pri uživanju priljubljenih lešnikovih jedrc in ga zato prirodoslovci zmerjajo z lešnikarjem. Lešnički so dobili svoje ime od tega, ker so po svoji barvi podobni dozorelim lešnikom. S pisančki so si v najbližjem sorodstvu v tem, da imajo tudi oni svoje domove v zemlji. Najrajši se skrijejo pod kakšno korenino, da je teže priti do njih. Sicer so pohlepnega značaja, ali kadar so razdraženi, kar nič ne zaostajajo za pisančki. Prvo kakor drugo je vzrok, da imajo pred nadležnimi ogrebovalci še največ ljubega miru.

Čmrljeva družina! Kdor hoče obogateti, naj se z njo nikar ne ukvarja. Kdor se hoče sladkati z medom, naj ga pri sladkosnedih čmrljih nikar ne išče. Komur je pa za veselje, po katerem ga ne bo nikoli glava bolela, se pa sme z njo vsak čas seznaniti in ne bo nikoli obžaloval tistih nedeljskih uric, ki jih bo presedel ali preležal pri svojih čmrljih...